

3. Ринок житла є дуже «великим» ринком, і навіть у випадку з США держава не може повністю перебрати на себе ризики по іпотечному кредитуванню та одноосібно забезпечувати подальший його розвиток.

Де-факто в нашій країні здійснена спроба трансплантації іпотечного механізму за участю держави, який має на меті підвищити доступність житла для громадян (у 2004 році створена Державна іпотечна установа (ДІУ), яка за аналогією з Фенні Мей призначена для рефінансування первинних кредиторів – комерційних банків). Основною проблемою участі держави у формуванні ринку доступного житла, як вказує досвід США, є те, що, з одного боку, без участі держави формування ринку доступного житла неможливе, але з іншого – тільки за рахунок держави повноцінний ринок доступного житла створений бути не може в силу обмеженості ресурсів, які є в розпорядженні уряду. Найбільш оптимальним є поєднання ринкових механізмів та державного регулювання. Пошук конкретних форм та методів такого поєднання в теоретичній та практичній площині і формує вектор подальших наукових досліджень.

Література

1. Божанова В.Ю. Организационно-экономический механизм повышения доступности жилья для населения / Божанова В.Ю.: моногр – Д.: Наука и образование, 2007. – 392 с.
2. Бернанке Б. Последствия финансовых потрясений остаются неопределенными / Бернанке Б. – <http://www.quote.ru/stocks/news/2007/10/16/31673759.shtml>
3. Дорошенко І.В. Глобальна світова фінансова криза та її вплив на розвиток економіки України / І.В. Дорошенко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2008. – №3. – [Електронний ресурс] – режим доступу http://nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-3/Doroshenko_308.htm
4. Ваксман С.А., Воробьева О.Е. Ипотечное кредитование и его участники на рынке жилья США / С.А. Ваксман, О.Е. Воробьева. –

Екатеринбург: Урал. Гос. Экон. Ун-т, 1998. – 97 с. – Библиограф. – С. 95–96.

5. Евтух А.Т. Жилищная ипотека / А.Т. Евтух. – Луцк: Волинська обл. друкарня, 2000. – 180 с.

6. Лагутін В.Д. Становлення і розвиток системи іпотечного кредитування / В.Д. Лагутін // Фінанси України. – 2004. – 31. – С. 75–82.

7. Охота на сокола // Валютный спекулянт. – 2003. – №4. – С. 8–10.

8. Сепір Ж. Глобальні фінанси в кризі: попередня оцінка кризи й того, як ми в неї потрапили / Ж. Сепір // Економіка і прогнозування. – 2008. – №4. – С. 7–27.

9. Сусин І. Мировая экономика: итоги 2009 и прогноз на 2010 / И. Сусин – http://hvylya.org/index.php?option=com_content&view=article&id=2921:-2009-2010&catid=4:2009-04-12-12-01-18&Itemid=10

10. Ellis D. U.S. seizes Fannie and Freddie / D. Ellis. – режим доступу: http://money.cnn.com/2008/09/07/news/companies/fannie_freddie/index.htm?postversion=2008090711

11. Fahey N. Systemic risk: A Fannie Mae perspective / N. Fahey // Fannie Mae Papers II(2). – 2003. – <http://www.fanniemae.com/commentary/pdf/fmpv2i2.pdf>

12. Scott W. F., Lawrence J. W. Emerging Competition and Risk-Taking Incentives at Fannie Mae and Freddie Mac / W. F. Scott, J. W. Lawrence // Proceedings of Federal Reserve Bank of Chicago. – 2004. – №5. – P. 488–506.

13. Systemic Risk: Fannie Mae, Freddie Mac and the Role of OFHEO. Washington, D.C.: OFHEO, 2003. – 124 p.

14. Toevs A. Federal subsidies and the government-sponsored enterprises: An analysis of the CBO study / A. Toevs // Bank Accounting and Finance. – 2001. – № 15(1). – P. 24–31.

15. Van Order R. A microeconomic analysis of Fannie Mae and Freddie Mac / R. van Order // Regulation. – 2000. – №23(2). – P. 27–33.

16. White L. J. Focusing on Fannie and Freddie: The dilemmas of reforming housing finance / L. J. White // Journal of Financial Services Research. 2003– № 23 (2). – P. 43–58.

О.М. СЕРДЮК,

к.е.н., доцент, Донбаська державна машинобудівна академія

Проблеми аудиту фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва

У статті розглянуто проблеми аудиту фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва, пов'язані з відображенням у ній балансової вартості та собівартості реалізації товарів, а також розроблено пропозиції по вдосконаленню інформаційної бази для аудиту фінансової звітності вказаних суб'єктів господарювання з метою підвищення її інформативності.

В статье рассмотрены проблемы аудита финансовой отчетности субъектов малого предпринимательства, связанные с отражением в ней балансовой стоимости и

себестоимости реализации товаров, а также разработаны предложения по совершенствованию информационной базы для аудита финансовой отчетности данных субъектов хозяйствования с целью повышения ее информативности.

The problems of audit of the financial reporting of small business entities are considered in the article, related to the reflection in it of book value and prime price of realization of commodities, and also developed suggestion on perfection of informative base for the audit of the financial

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

reporting of these subjects of management with the purpose of increase of its informing.

Постановка проблеми. У сучасних умовах зростає інтерес до практичного використання показників фінансової звітності суб'єктів господарювання, яка, в свою чергу, є основним джерелом інформації про господарську діяльність і фінансовий стан будь-якого підприємства за умови вірогідності її показників. Безпосереднє підтвердження вірогідності такої інформації входить до компетенції аудиторів.

Малий бізнес є найважливішим елементом ринкової економіки, без якого не може гармонійно розвиватися держава. За даними ООН, у цілому на малих і середніх підприємствах у світі зайнято майже 50% трудового населення та виробляється 33–60% національного продукту [1].

За даними Державного комітету статистики України, частка найманих робітників на малих підприємствах у 2008 році становила 7,7% трудового населення [2].

Малі підприємства мають можливості оперативно реагувати на мінливу економічну ситуацію та впроваджувати інноваційні технології, що є їхньою перевагою перед великими фірмами в умовах фінансово-економічної кризи.

Отже, у сучасних умовах проблеми аудиту фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва (далі СМП) є актуальними. В той же час аудит фінансово-господарської діяльності малих підприємств ускладнено у зв'язку з недосконалістю побудови форм фінансової звітності даних суб'єктів господарювання.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вітчизняний досвід становлення та розвитку аудиту, і зокрема організації та методики аудиту фінансової звітності підприємств, удосконалювався в роботах відомих вчених-економістів М.Т. Білухи [3], Ф.Ф. Бутинця [4], Н.І. Дорош [5], А.Г. Загороднього [6], В.Я. Савченка [7], Б.Ф. Усача [8] та інших. Однак у даних роботах не приділено достатньо уваги проблемам аудиту фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва.

Таким чином, **метою статті** є розгляд проблем аудиту фінансової звітності СМП та розробка пропозицій щодо вдосконалення інформаційної бази для аудиту фінансової звітності СМП для підвищення її інформативності.

Виклад основного матеріалу. Складання фінансової звітності СМП в Україні регламентовано П(С)БО №25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [9]. Відповідно до даного нормативного документу СМП можуть скласти фінансову звітність за спрощеною формою, що включає в себе Ф №1–м «Баланс» і Ф №2–м «Звіт про фінансові результати».

В Україні серед малих підприємств ключову позицію займають торгівельні підприємства.

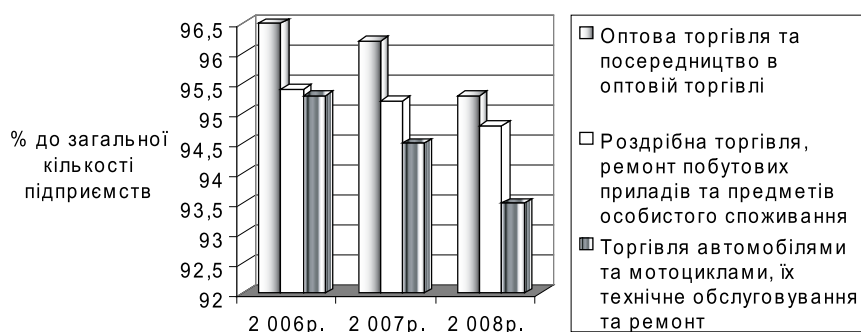
Так, за даними Держкомстату України, кількість малих підприємств, що займаються оптовою торгівлею та посередництвом в оптовій торгівлі, в 2008 році становила 95,3% усіх українських підприємств, що функціонували в оптовій торгівлі. У роздрібній торгівлі функціонувало 94,8%, у торгівлі автотранспортними засобами – 93,5% (див. рис.) [2].

Основним активом торгівельних підприємств є товари. При проведенні аудиту товарів виникають певні проблеми, пов'язані з відображенням їхньої балансової вартості у Ф. №1–м.

При заповненні Ф. №1–м відповідно до п. 11 П(С)БО №25 у статті «Готова продукція» відображається собівартість виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками та відповідають технічним умовам і стандартам. У цій статті наводиться також покупна вартість товарів, які придбані підприємствами для подальшого продажу [9].

Однак згідно з п. 24 П(С)БО №2 у статті «Готова продукція» показуються запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає наведеним вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, показуються у складі незавершеного виробництва [10].

В економічних словниках також дотримуються даного трактування терміну «готова продукція». У Сучасному економічному словнику зазначено, що готова продукція – продукція, завершена у виробництві та підготовлена до продажу або відправлення замовнику, до вивозу з підприємства-виготовлювача [11].

Питома вага СМП у загальній кількості підприємств за видами економічної діяльності в Україні в 2006–2008 роках

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Згідно з п. 25 П(С)БО №2 у статті «Товари» показується без суми торгових націнок вартість товарів, які придбані підприємствами для наступного продажу [10].

У П(С)БО №9 під терміном «товарні запаси» також розуміються товари у вигляді матеріальних цінностей, які придбані (отримані) і утримуються підприємством з метою подальшого продажу [12].

Таким чином, оскільки терміни «готова продукція» та «товари» мають різне значення, вказувати дані про їхню балансову вартість в одному рядку Ф. №1–м не досить коректно. Так, у більшості торговельних підприємств сума, зазначена в рядку «Готова продукція», фактично є тільки купівельною вартістю товарів. Готової продукції на таких підприємствах взагалі може не існувати.

Для посилення інформативного значення Ф. №1–м як для аудиторів, так і для інших зацікавлених осіб пропонується покласти вартість товарів відображати в окремому рядку. В зв'язку з цим до п. 11 П(С)БО №25 пропонується внести такі зміни (табл. 1). З метою відображення купівельної вартості товарів у Ф. №1–м пропонується ввести рядок 140 «Товари».

У зв'язку з тим, що СМП складають спрощену форму фінансової звітності, для зручності її заповнення законодавчо рекомендується застосовувати спрощений план рахунків.

Оскільки Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва [13] передбачено вартість товарів обліковувати на рахунку 26 «Готова продукція», то для зручності заповнення спрощеної форми балансу для обліку товарів доцільно застосовувати окремий рахунок. Даний рахунок може мати шифр 28 «Товари». Пропозиції узагальнено в табл. 2.

У табл. 3 розглянуто запропонований варіант синтетичного обліку оптової реалізації товарів.

Наприклад, підприємством СМП реалізовано товар на умовах наступної оплати на суму 1530,64 грн. з ПДВ. Собівартість реалізації становила 1255,12 грн.

Згідно з п. 45 П(С)БО №25 торговельні організації собівартість реалізованих товарів до складу матеріальних витрат не включають, а показують у вписаному рядку 140 [9]. Даний рядок не має назви, що ускладнює процес розкриття інформації, відображеної в Ф 2–м. Для посилення інформа-

Таблиця 1. Пропозиції щодо внесення змін до п. 11 П(С)БО №25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

Згідно з п. 11 П(С)БО №25	Запропонований варіант внесення змін до п. 11 П(С)БО №25
У статті «Готова продукція» відображається собівартість виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками та відповідають технічним умовам і стандартам. У цій статті наводиться також покупна вартість товарів, які придбані підприємствами для подальшого продажу	У статті «Готова продукція» відображається собівартість виробів на складі, обробка яких закінчена, і які пройшли випробування, приймання, укомплектовані відповідно до умов договорів із замовниками та відповідають технічним умовам і стандартам. У статті «Товари» наводиться покупна вартість товарів, які придбані підприємствами для подальшого продажу

Таблиця 2. Пропозиції щодо внесення змін до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва

Законодавчо встановлений варіант			Запропонований варіант		
Код	Назва рахунку	Призначення	Код	Назва рахунку	Призначення
26	Готова продукція	Облік та узагальнення інформації про готову продукцію, товари, ТЗВ й торговельну націнку	26	Готова продукція	Облік та узагальнення інформації про готову продукцію
–	–	–	28	Товари	Облік та узагальнення інформації про товари, ТЗВ й торговельну націнку

Таблиця 3. Пропозиції щодо внесення змін до організації синтетичного обліку оптової реалізації товарів СМП (за спрощеним планом рахунків)

Зміст операції	Законодавчо встановлений варіант		Запропонований варіант		Сума, грн.
	дебет	кредит	дебет	кредит	
Відпущено товар покупцям	37	70	37	70	1530,64
Відбито податкові зобов'язання з ПДВ	70	64.1	70	64.1	255,11
Списано собівартість реалізованого товару	79	26	79	28 «Товари»	1255,12
Списання на фінансовий результат	70	79	70	79	1275,53
Зараховано оплату на поточний рахунок	31	37	31	37	1530,64

Таблиця 4. Пропозиції щодо внесення змін до п. 45 П(С)БО №25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»

Згідно з п. 45 П(С)БО №25	Запропонований варіант внесення змін до п. 45 П(С)БО №25
Торговельні організації собівартість реалізованих товарів до складу матеріальних витрат не включають, а показують у вписаному рядку 140	Торговельні організації собівартість реалізованих товарів до складу матеріальних витрат не включають, а показують у рядку 140 «Собівартість реалізації товарів»

тивності даного звіту пропонується цей рядок назвати «Собівартість реалізації товарів».

У табл. 4 сформульовано пропозиції щодо внесення змін до п. 45 П(С)БО №25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства».

Висновки

Таким чином, з метою підвищення інформативності фінансової звітності СМП для проведення аудиту пропонується внести такі зміни до П(С)БО №25:

– для відбиття купівельної вартості товарів у Ф. №1–м увести рядок 140 «Товари»;

– рядку 140 Ф. № 2–м надати назву «Собівартість реалізації товарів».

Оскільки Планом рахунків для суб'єктів малого підприємства передбачено вартість товарів обліковувати на рахунку 26 «Готова продукція», то для зручності заповнення Ф. №1–м для обліку товарів пропонується застосовувати окремий рахунок. Даний рахунок може мати шифр 28 «Товари».

Запропоновані зміни щодо ведення синтетичного обліку та складання фінансової звітності СМП забезпечать більш високу вірогідність аудиту, підвищать аналітичне значення звітності, як для самого підприємства, так і для контролюючих органів і зовнішніх користувачів.

Література

1. Горбань О.П. Роль малого бізнесу в ринковій економіці. – Матеріали НТК МГТУ, 2000 – Режим доступу: webmaster@mstu.edu.ru

2. Статистичний збірник. Діяльність малих підприємств 2008 / Жук І.М. (ред.) – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009.

3. Білуха М.Т., Дмитренко М.Г., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – 2–ге вид., перероб. і доп. – К.: Українська академія оригінальних ідей, 2006. – 888 с. – ISBN 5–11–003–688–8.

4. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закладів. – 2–ге вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 671 с. – (Навчальні посібники з бухгалтерського обліку). – ISBN 966–8059–12–3.

5. Дорош Н.І. Аудит: теорія і практика. – К.: Знання, 2006. – 495 с. – Бібліогр.: с. 472–495. – ISBN 966–346–192–6.

6. Загородній А.Г., Корягін М.В., Єлісеєв А.В., Полякова Л.М. Аудит: теорія і практика / Національний ун-т «Львівська політехніка». – 2–ге вид., перероб. та доп. – Л.: Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2004. – 456 с. – Бібліогр.: с. 448–453. – ISBN 966–553–365–7.

7. Савченко В.Я. Аудит: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. – К.: КНЕУ, 2002. – 322 с.: рис. – Бібліогр.: с. 316–318. – ISBN 966–574–423–2.

8. Усач Б.Ф. Аудит за міжнародними стандартами: монографія. – К.: Знання, 2005. – 247 с. – Бібліогр.: с. 187–193 (118 назв). – ISBN 966–8148–94–0.

9. П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства» [Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. №39]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>

10. П(С)БО №2 «Баланс» [Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. №87]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>

11. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. 5–е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА–М, 2007. – 495 с.

12. П(С)БО 9 «Запаси» [Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. №246]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>

13. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємства» від 19.04.2001 р. №186 – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>

Ю.В. СЕРІК,
к.е.н., доцент, Європейський університет

Система управління банківськими ризиками

У статті розкритий процес системи управління банківськими ризиками, узагальнена система управління на основі різних критеріїв. Вивчений процес управління як складова загальної системи управління.

В статье изучен процесс системы управления банковскими рисками, обобщена система управления на основе разных критериев. Изучен процесс управления как составляющей общей системы управления.

The process of control system bank by risks is studied in the article, control system is generalized on the basis of different criteria. A management process is studied as making general control system.

Постановка проблеми. Процес управління ризиками слід розглядати як складову загальної системи управління. При дослідженні управління ризиками необхідно визначити, що найбільш ефективним механізмом управління ризиками є формування системи управління ризиками, яка не тільки